

ΠΑΡΟΙΜΙΕΣ

1. *Αγαπούσι Μάρου του χουρό, βρήκι κι άντρα ζουρνατζή.* • Δες πρμ.129.
2. *Άδεια βούζα χουρταίν(ει), άδειου σπίτ(ι) δε γιουμόζ(ει).*
3. *Ακόμα δεν καβαλίκιμι, κνάει τα πουδάρια.*
4. *Αλήθεια κι στου μπγάδ(ι) να πέσ(ει) πάλι θα φανεί.*
5. *Αλί που το 'χει κούτρα τ' να κατιβάζ(ει) ψείρις.*
6. *Αλί π' τον έχασι κι πα να τον βρει.*
7. *Άλλα λέει παπάς, άλλα ακούν τ' αυτιά σ'.*
8. *Άλλαξι Πιπιλιός/Καπαλιός(Νιγρ.), έβανι την κάπα τ' αλλιώς.*
• Δες πρμ. 192 και 193.
9. *Άλλου ναυτς, άλλου καντηλάναφτς.* (Νιγρ.).
10. *Άλλους τα γένεια τ' καίουντι, άλλους του τσιουμπούκι τ' ανάβ(ει).*
11. *Άλλού τρώμι κι πίνουμι, αλλού πααίνουμι κι του δίνουμι.*
• Λέγεται για τις μοιχαλίδες γυναίκες.
12. *Άλνοι σκάβουν κι κλαδεύουν, άλνοι πίνουν κι χουρεύουν.*
• Λέγεται και μτφ. για όλες τις δουλειές που δίνονται με αμοιβή σε άλλους.
13. *Άμα γιράσ(ει) λύκους ριζίλ(ι) στα σκλια γένιτι.*
14. *Άμα έρτ(ει) τ' αβγό στουν κώλου, χτάζουμι τότε για φουλιά.*
15. *Άμα εχς ιργαλεία κάντς τραχανά.*
• Μια δουλειά μπορεί να γίνει μόνον αν υπάρχουν τα σχετικά εργαλεία.
16. *Άμα εχς του τσιουμπιδ(ι), δε πιαντς τα κάρνα μι του χέρ(ι).*
17. *Άμα πίν(ει) άνθρουπους νιρό, ούτι του φιδ(ι) δεν τον τσιουμπάει.*
• Λέγεται καθοδηγητικά στα μικρά παιδιά, για να μην ενοχλούν τους άλλους όταν πίνουν νερό.
18. *Άμα σ(η)κώειςς του μάνταλου, θα βρεις τ' σακούλα.*
• Χρειάζεται και κάποια προσπάθεια στο ψάξιμο.
19. *Άμα φουκαλί(ει)ζς του προνί, είνι για του πρόσουπου σ'· του βράδ(υ) είνι για τον κώλου σ'.*
20. *Αν δε βρέζ(ει), θα στάζ(ει).*
21. *Αν δε βρεζς κώλουν δεν τρως ψάρια.*
22. *Αν έκαναν όλις μέλτσις/μπουμπούρ(οι) μέλ(ι) θα 'τρουγαν κι κατσιβέλ(οι).*
23. *Αν ήταν καλή δλεια θα δούλιβι κι Δισπότς.*
24. *Ανήφουρους φέρ(ει) κι κατήφουρου.*
25. *Άνθρουπους π' δα γέν(ει), 'π' τα σκατά τ' φαίνιτι.*
• Ο χαρακτήρας του ανθρώπου φαίνεται από μικρή ηλικία.
26. *Αντίς να πιρπατούμι αρκουδίζουμι.*
27. *Άντρας με στου σπίτ(ι), διάβουλους πς στην πόρτα.* (Νιγρ.).
• Εννοείται ο ξένος άντρας ως πειρασμός, χρησ. όμως με τη σημ. ότι ο άντρας του σπιτιού είναι εμπόδιο στις δουλειές της νοικοκυράς.
28. *Άντρας μι του τσιουβάλ(ι) να βάζ(ει) κι γναίκα μι του βιλόν(ι) να βγάζ(ει), του*

- σπίτι χαλνάει.*
29. *Αντρέας αντρειών(ει).* • Τον Άγιο Ανδρέα δυναμώνει το κρύο. Δες πρμ. 49.
30. *Αντρουπίτσα τρώει πικρίτσα.*
31. *Απόμνι γύρους κι τριγύρους, γιακάς κι τα μανίκια.*
• Λέγεται ειρων. όταν σε μια δουλειά είμαστε μακριά από το τέλος.
32. *Απόμνι σα τ' ... (παροξύτονο δισύλλαβο όνομα) μι τ'ν ουκνά.*
• Ενώ της πήγαν την ουκνά, δεν έγινε ο γάμος της. Ό,τι η κ. φρ. «έμεινε στα κρύα του λουτρού».
33. *Απού ένα ζύλου βγαίν(ει) φουρνόφκυαρου, βγαίν(ει) κι σκατόφκυαρου.*
34. *Απού μακριά κι αγαπμέν(οι).*
35. *Απού μικρό κι παλαβό/μιτζμένον μαθαίνιτς τ'ν αλήθεια.*
36. *Απού μιτζμένον κι απού παλαβό να φουβάσι.*
37. *Απού παλούκ(ι) σι παλούκ(ι), σέφκι ένα στον κώλου τ'.* • Δες πρμ. 250.
38. *Απού πις κι του βασιλιά τον βρίζουν.*
39. *Απ' την πλάτ(η) τσιαρβούλια βγάζ(ει).*
• Λέγεται γι' αυτούς που παιδεύουν πολύ τους άλλους στη δουλειά.
40. *Απ' την Τρίτ(η) ως την Τιτράδ(η).* • Ειρων., για ό,τι κρατά λίγο.
41. *Απ' του γάμου έρχομι, μα την πείνα που τραβώ.*
42. *Απ' τον Αλή στου μπαμπαλή.*
• Ό,τι η κ. φράση «από τον Άννα στον Καϊάφα».
43. *Απ' τον κώλου ως του μνι.* • Αναφέρεται εμφαντικά σε μικρές αποστάσεις.
44. *Απ' του νταούλ(ι) δε βγαίν(ει) κουρνιαχτός*
45. *Αρνίθα όταν πίν(ει) νιρό χτάζ(ει) κι του Θιό.*
46. *Αρνίθα πίτα του Γινάρ(η) κι πιτνιάρ(ι) των Αλουνάρ(η).*
• Οδηγία για φαγητό.
47. *Άσι νύφ(η) κείνα που 'ξιρις κι διες αυτά που βρήκις.*
48. *Άφραγους μπαζές, έρμα τα λάχανα.*
49. *Βαρβάρα βαρβαρών(ει), Σάββας σαβανών(ει), Νικόλας παραχών(ει), Άννα ζινιχών(ει).*
• Αναφέρεται στο χιόνι των πρώτων ημερών του Δεκέμβρη. Δες πρμ. 29.
50. *Βαφτίζου κι μωρώνου.* • Λέγεται για τις δουλειές που γίνονται βιαστικά.
51. *Βγήκι ψείρα στην κουρφή.*
• Λέγεται για τους ασήμαντους που κάνουν το σπουδαίο.
52. *Βιρισέ γιννήθκι, τζιάμπα θα πιθάν(ει).*
• Λέγεται γι' αυτούς που δεν κάνουν τίποτε ουσιαστικό στη ζωή τους.
53. *Βρήκαμι παπά, να παραχώσουμι.*
• Λέγεται ειρωνικά για τους βιαστικούς, που κάνουν δουλειές χωρίς να εξετάζουν τις συνθήκες.
54. *Βρήκι αλιπού μέλ(ι), άλειπι κι τον κώλου τ'ς.*
55. *Βρήκι νύφ(η) του σκιπάρ(ι)/γνι πις στην πόρτα.*
56. *Βρήκι ψείρα τ' ραφή τ'ς.*
57. *Βρόμια ψάρια καλά παζάρια.*
58. *Βρύσ(η) π' ανιβράει μη τ' φουβάσι.*

- Ίδια με την πρμ. 286. Λέγεται μτφ. όταν υπάρχει σταθερό εισόδημα.
- 59. *Βρύσ(η) που ήπχης νιρό μην την κατράς, γιατί θα γυρί(ει)ς να ζαναπιείς.*
 - Οφείλουμε ευχαριστίες στους ευεργέτες.
- 60. *Γάδαρους διμένους, νοικουκός αναπαμένους/θιραπαμένους.*
- 61. *Γάδαρους μι του ουμούτ(ι) ψουφάει.* • Δες και την πρμ. 188.
- 62. *Γαμπρός π' θα γινηθεί τον πιθιρό τ' θα μνοιάσ(ει).*
- 63. *Γεία έχουν κι τα γιοφτούδια, μα λουγυρνούν ζυπόλτα.*
- 64. *Γεία κι καλός κιρός δε χουρταίνουντι.*
- 65. *Γέρος θα πάει ή που πέσ(ι)μου ή που χέσ(ι)μου.*
- 66. *Γιατί τρεμς γιούφτι; Σι χαίρουμι αγά μ'.*
 - Γι' αυτούς που από φόβο δεν τολμούν να πουν την αλήθεια.
- 67. *Για του γαμπρό κι πέτνιους γιννάει.*
 - Για την περιποίηση του γαμπρού τα αδύνατα γίνονται δυνατά.
- 68. *Γίνκι κι λαγός αγρίμ(ι).*
- 69. *Γιούφτους πάινι για βασιλιάς κι φώναζι, ι! λυγαριές για κουφίνια!*
- 70. *Γιρό πιδί να είναι κι αλόρτου να κατράει.* • Ευχή για να γεννηθεί αγόρι.
- 71. *Γκαβές χήνις τ' νύχτα βόσκουν.*
- 72. *Γκουντροκύλτσι τζέντζιρς κι βρήκι του καπάκι τ'.*
- 73. *Γλώσσα μου συρματαρένια όσα ξέρ(ει)ς όλα πες τα.*
 - Λέγεται για να καυτηριάσει τις γλωσσούδες γυναίκες.
- 74. *Γναίκα του κάν(ει) του στίτ(ι), γναίκα του χαλνάει.*
- 75. *Γρια πούν' τα δόντια σ' κι τα δουδουκάρια σ'; Έφαγα ξινόμπλα κι έπισαν.*
 - Λέγεται όταν κάποιος αποφεύγει να αναφερθεί στις πραγματικές αιτίες μιας δυσάρεστης κατάστασης.
- 76. *Γρια στου μισουχείμουνου ζυλάγγουρου θυμήθκι/δουκήθκι.*
- 77. *Δέκα αλιπού, δικαπέντι τ' αλιπούδια.*
- 78. *Δέκα μας τιτιώνουν έναν μαρτυρούμι.*
 - Από φόβο ή από υπολογισμό δε φανερώνουμε αυτούς που μας βλέπουν.
- 79. *Δεν είναι αβγό, μόνου αβγουζούμ(ι).*
- 80. *Δεν είναι γρια, είναι σουφρουμέν(η).*
 - Όπως η κ. πρμ. «δεν είναι Γιάννης είναι Γιαννάκης».
- 81. *Δεν είναι στου μπγάδ(ι) μόνου τα σταυρώματα.*
 - Στο πηγάδι πηγαίνουμε για δουλειά, όχι μόνο για συναντήσεις.
- 82. *Δεν ξέρ(ει) να ουμιλά, δεν ξέρ(ει) κι να μουλών(ει).*
- 83. *Δεν τον έχουν τ'ς γούνα μ' του μανίκ(ι).*
 - Δεν είναι δικός μου, δεν έχω στενή σχέση μαζί του.
- 84. *Δέσι του δάχλου σ' κι βγες όζου να σι πουν χίλις γιατριές.*
 - Δες πρμ. 85 και 223.
- 85. *Δέσι του δάχλου σ' μι παλιαντζίδα κι έβγα όζου να σι πουν χίλια ιλιάτσια.*
 - Δες πρμ. 84 και 223.
- 86. *Δέσι του κιφάλι σ' μι παλιαντζίνα/ παλιαντζίδα.*
 - Λέγεται όταν οι δουλειές γίνονται με προχειρότητα και τα μέσα που χρησιμοποιούνται δεν είναι τα κατάλληλα.

87. *Δε φτάν(ει) του πανί να γέν(ει) βρακί.*
88. *Διαβόλ(οι) τριβόλ(οι) κι πράσινα άλουγα.*
89. *Διάβουλους δλεια δεν είχι, τα πιδιά τ' βάρνι.*
90. *Διαλέξου διαλέξου, (πάρι τώρα) τ' Γκαβαλέξου.*
91. *Διε μι μι του ένα να σι διω μι τα δυο.*
 • Πρόσεξέ με λίγο, να σε προσέξω διπλά, να σε δω με τα δύο μάτια.
92. *Δίνι μι χέρια, γύριβι μι πουδάρια.*
 • Άμα δανείζεις πρόθυμα τα εργαλεία, τρέχα να τα γυρεύεις.
93. *Δλεια 'π' δεν την τρων τα σκλια.* • Δουλειά τσαπατσούλικη, κακή, πρόχειρη.
94. *Δω πέρασαν άτια κι δε μας κουρνιάχτσαν, τώρα στα κουτσουγάδρα απόμνι αράδα.*
 • Λέγεται ειρων. όταν κάποιος ασήμαντος επιχειρεί να μας εντυπωσιάσει ή να μας απειλήσει. Δες πρμ. 302.
95. *Δω που είσι ήμαμ, κει που είμι θά 'ρτσ.*
96. *Δώσι μι έναν κόμπου νιρό κι μια χαγιά ψουμί.* • Δεν έχω πολλές απαιτήσεις.
97. *Δώσι μι μια ιλιά, να σι δώσου ένα τουλούμ(ι) λάδ(ι).* • Ό,τι και η πρμ. 135.
98. *Δώσι μι να φάου κι βάρι μι να πάου.*
 • Μόνο από χορτάτο ζώο μπορούμε να έχουμε απαίτηση για δουλειά, λέγεται όμως και για τον εργάτη.
99. *Έβγαλι κι του Τζίντζιους στιάρ(ι).*
 • Λέγεται ειρων. όταν γίνεται λόγος με παινέματα για κάτι συνηθισμένο.
100. *Έβγα όζου πουμπιφτούς, έμπα/σέβα μέσα πουριφτούς.*
101. *Είδι αλιπού τονν κόλουν τ'ς κι θάρσι ήταν γιαράς.*
102. *Είδις γέρου παλαβό, θάρια τονν κια 'πού τα νιάτα τ'.*
 • Είδες γέρο παλαβό, ήταν έτσι και στα νιάτα του.
103. *Είδις φαϊ κάτσι φάι, είδισ ξύλου σήκου φεύγα.*
104. *Είπι αφέντς του σκλι, κι του σκλι είπι τ' νουρά τ'.*
105. *Έκανα πίτα μι χιόν(ι).* • Λέγεται στις αποτυχίες.
106. *Έκλασι νύφ(η), σκόλασι γάμους.*
 • Λέγεται όταν ένα ασήμαντο γεγονός γίνεται αφορμή για να λήξει άδοξα μια σοβαρή προσπάθεια. Δες πρμ. 385.
107. *Έκουψαν τονν τσιουτσιουλιάνου, γιόμουσαν τ' αυλάκια αίμα.*
 • Λέγεται ειρων. για τις περιπτώσεις που ασήμαντα πράγματα παρουσιάζονται για σπουδαία.
108. *Έμαθα να βιλουνιάζου, τέτοιουσα του μάστουρα μ'.*
109. *Εμ ντίλαλας, εμ ντιγκιντάγκας.*
110. *Ένα μυαλό πού μπρουστά, τ'ς γιουρτές ή τ'ς καθημιρνές;*
 • Δικαιολογία για τις παραλείψεις. Το πρώτο μέρος της φράσης εννοεί «πού να φθάσει πρώτα», ενώ το δεύτερο μέρος λέγεται με διάφορους τρόπους, π.χ. του χ(ει)μώνα ή του καλουκαίρ(ι).
111. *Έπιασα ένα λύκου, γω τονν αφήνου κείνους δε μ' αφήν(ει).*
 • Λέγεται, όταν κάτι που το επιδιώξαμε, μας βγαίνει σε κακό και στη συνέχεια δεν μπορούμε να απαλλαγούμε απ' αυτό.

112. *Έπιασι του διάβουλου 'π' τα κέρατα.*
 113. *Έπιασι του λαγού 'π' τα φτια.*
 114. *Έπισι του βαρύ, σ(η)κώθκι τ' αλαφρύ.*
 • Στους συνεργάτες, συνεταιίρους, αντρόγυνο κλπ., αν αρρωστήσει ο σημαντικός, αναλαμβάνει και αναδεικνύεται ο αδύνατος.
 115. *Έτσ(ι) ξιγιλούν τα πλαρούδια κι τα βάζουν σαμαρούδια.*
 116. *Ε τώρα ξανά πικς, Γιάνν(η), αγγούρ(ι).* • Δύσκολο το πισωγύρισμα.
 117. *Έφαγι Αυδουκιά την Πασχαλιά κρες κι τ'ν έπιασι κόψ(ι)μου.*
 118. *Έφαις παπά; Έφασ. Έφαις παπαδιά; Έφασ. Σήκου νύφ(η) του τραπέζ(ι).*
 • Απόσπασμα από παραδοσιακό παραμύθι, που σχολιάζει ειρωνικά αυτούς που διαχειρίζονται την εξουσία τους κάνοντας διακρίσεις.
 119. *Έχ(ει) Θιό, έχ(ει) κι παραθιό.*
 • Εκτός από το Θεό, βοήθεια μπορεί να αναζητηθεί και από αλλού.
 120. *Έχ(ει) κι για τ'ς παλαβοί/γκαβοί παζάρ(ι).* • Για όλους έχει ο Θεός.
 121. *Έχ(ει) να σκούζ(ει) για βρουχή!*
 • Λέγεται ειρων. με τη σημ. «θα περιμένει πολύ και χωρίς αποτέλεσμα».
 122. *Έχουμι αμπέλια κι τρυγούμι λυγαριές.*
 • Λέγεται όταν αγνοούμε σπουδαία αγαθά, που έχουμε στη διάθεσή μας, και κυνηγούμε τα ευτελή.
 123. *Ζήσι τον Μάη να φας τριφύλλ(ι) κι τον Αύγουστου σταφύλ(ι).*
 124. *Ήθιλι καμήλα κέρατα, τ'ν έκουψαν κι τα φτιά.*
 125. *Ήθιλι να πέσ(ει), καλά π' τον σκούντσαν.*
 126. *Η νύχτα είναι αγκαστρομέν(η).* • Δεν ξέρουμε τι θα φέρει τη νύχτα.
 127. *Ήρτα για τον πέτνιου, μ' έφαγαν αρνιθόψειρις.*
 • Ό,τι η κ. πρμ. «πήγα για μαλλί και βγήκα κουρεμένος».
 128. *Ήρτι Τέτραδους, πάει βδόμαδους / Ήρτι Τιτραδίτσα, πάει βδομαδίτσα*
 129. *Ήταν η Μάρω κιφαλού, πήρι κι άντρα ζουρνατζή.*
 • Λέγεται σε αταίριαστες καταστάσεις. Δες πρμ. 1.
 130. *Η χήρα μιάφρα γιλιέτι, ύστρα μανταλώνιτι.*
 131. *Θα αλλάζ(ει) τρύπα του παλούκ(ι).*
 • Λέγεται όταν υπάρχει ελπίδα για κάποια αλλαγή προς το καλύτερο.
 132. *Θα ανοίζουμι πόρτα για του χ(ει)μώνα.*
 • Λέγεται όταν κάποιος αρχίζει αβασάνιστα συναναστροφές, που από πρώ-τη ματιά δεν είναι καλές.
 133. *Θα αφήσουμι του γάμου να πάμι για πουρνάρια.*
 134. *Θα μας κάν(ει) του κόκκινου τ' αβγό.* • Ειρων., δεν θα μας κάνει τίποτε.
 135. *Θα σι δώσου μια ιλιά, να μι δώ(ει)σς ένα τουλούμ(ι) λάδ(ι).*
 • Ό,τι και η πρμ. 97.
 136. *Θα σι κυνηγώ μέχρι να πατή(ει)σς μαύρου/σάπιου χιόν(ι).*
 137. *Θέλτσι να καβαλκέψ(ει) Ουβραίους κι έτυχι Σαββάτου.*
 138. *Θιός άλνοι τ'ς έπλασι κι άλνοι τ'ς έκλασι.* • Παράπονο των άτυχων.
 139. *Θιός να σι φλάξ(ει) 'πού λυσσιάρκ(η) αχιλώνα.*
 140. *Θιός σκάλις ανιβάζ(ει), σκάλις κατιβάζ(ει).*

141. *Θκο τ' ψουμί τρώει, ξένου βάσανου/γκαϊλέ τραβάει.*
 142. *Θουμαή μαρ' Θουμαή, απ' τον ύπνου στου φαΐ.*
 143. *Θύμουσι αγάς κι έκουψι την τέτοια τ'.*
 • Λέγεται όταν ο θυμός οδηγεί σε ολέθριες αποφάσεις.
 144. *Ιλάτι γνουσ(ι)κοί να φάτι τ' παλαβού του βιο.*
 145. *Κάηκαμι στου γάλα, φσούμι/φσάμι κι του γιαούρτ(ι).*
 146. *Κάθι πέτνιους στην κουπριά τ' λαλεί.*
 • Ο καθέννας στο χώρο του είναι κυρίαρχος. Παλιότερα στα αγροτόσπιτα η κοπριά από τα ζώα μαζεζόταν στην αυλή σε σωρό και οι πετεινοί, συνηθίζοντας να λαλούν σε ψηλά σημεία, ανέβαιναν στους φράχτες ή στην κοπριά για να λαλήσουν.
 147. *Καλημέρα να τον πεις του μπιλιά σ' θα βρεις.* • Για τους ιδιότροπους.
 148. *Κάλλιου πρώτους στου χουριό, πέριζ δεύτιρους/(τιλιφταίους) στην πόλ(η).*
 149. *Κάλλιου ύπνου παρά δείπνου.*
 150. *Καλόμαθι γρια στα σύκα, τρώει κι τα σ(υ)κόφλα.*
 151. *Καλός είνι αφουρισμός/(αγιασμός), παρίτι όμους κι μια γάτα.*
 • Δεν αρκεί ο αγιασμός για να φύγουν τα ποντίκια.
 152. *Καλότχια τ' π' δεν τον κόβ(ει).*
 153. *Καλύτερα αλιπού γδαρμέν(η) παρά σπιτόγαμπρους.*
 154. *Καλύτερα να σι λεν κιαρατά παρά καημένου/φουκαρά.*
 155. *Κάν(ει) μια τρύπα στου νιρό.*
 156. *Κάνι μαυρουμάτα πίτα. Φέρι κασιδιάρ(η) αλεύρ(ι).*
 157. *Κάνι μι μι τύχ(η) κι ρίξι μι στην κουπριά.*
 158. *Κάνι πιδιά, να σι τραβούν τα σκλια.*
 159. *Κάνι σκλια να σι γκαβγκίζουν.*
 160. *Κάνι του καλό, σ' διαβόλ' του χουριό.*
 161. *Κατά μάνα κατά κύρ(η)/(τάτα) έκαναν κι γιο Ζαφείρ(η).*
 162. *Κατά την ψ(υ)χη τ', το 'δουνι κι Θιός.*
 163. *Κα/κατά του μπγάδ(ι) χτάζ(ει), νιρό θα θέλ(ει).*
 • Στη Νιγρίτα κάποιος που διψούσε ζήτησε «ύδωρ» κι έριχνε ματιές προς το πηγάδι όλο επιθυμία. Τότε πρωτοειπώθηκε η παροιμία και τώρα λέγεται για να σχολιάσει ειρωνικά εκείνους που δεν τους καταλαβαίνουν οι άλλοι.
 164. *Κει π' δεν τον σπέρνουν, κει φυτρών(ει).*
 165. *Κει που δεν έβανι Θιός, άνθρουπους δεν μπουρεί να βάν(ει).*
 166. *Κει που είνι τσιρούτκου, κει κόβιτι.*
 • Λέγεται για το νήμα και μτφ. για κάθε αδύνατο σημείο.
 167. *Κει που μας χρουστούσαν, μας πήραν κι του βόδ(ι).*
 168. *Κι καμήλα (έχει γινάτι)! Μα κι καμπλάρ(η)ς (έχει μεγαλύτερο)!*
 169. *Κι κόλου τ' μάτια έχ(ει).* • Βλέπει παντού.
 170. *Κινούργιου μ' κόσκινου πού να σι κριμάσου, παλιό πού να σι πιτάζου.*
 171. *Κι παπά να γιλά(ει)ς, παπάς δα γεντς.*
 • Ό,τι κοροϊδεύεις το παθαίνεις ο ίδιος. Δες πρμ. 222.
 172. *Κιρός πανιά, κιρός πιδιά.*

- Κάθε πράγμα γίνεται στον καιρό του, όπως τα πανιά που η γυναίκα τα υφαίνει όταν είναι ελεύθερη, ενώ τα παιδιά τα κάνει όταν είναι παντρεμένη.
- 173. *Κι τα πουρνάρια κλήματα.*
 - Λέγεται ειρωνικά όταν κάποιος παινεύεται για πράγματα που δεν έκανε.
- 174. *Κι του μούτσιου καφέ, κι του σκλι μπακλαβά.*
 - Δε δίνουμε/(κερνούμε) στον καθένα.
- 175. *Κιφάλ(ι) αγύρστον, κουλόκθα ρουμανίσια.* • Ξεροκέφαλος, κρατσνάς.
- 176. *Κνιούντι τα βιλόνια, κνιούντι κι τα κουτσουβέλουνα.*
 - Λέγεται για τους ασήμαντους που θέλουν να κάνουν το σπουδαίο. Δες πρμ. 303.
- 177. *Κοντά στον αϊτό, τέτοιουσι κι συ αχιλώνα.*
 - Περίπου ό,τι η κ. πρμ. «Κοντά στο βασιλικό ποτίζεται και η γλάστρα».
- 178. *Κουσεύ(ει) κι δε φτάν(ει).* • Δεν προλαβαίνει.
- 179. *Κρες ουμό κι ψάρ(ι) ψημένου.* • Οδηγία για φαγητό.
- 180. *Κώλου μας βρακί δεν έχ(ει), τέτοια μας τραντάφλου θέλ(ει).*
- 181. *Κώλου μας 'π' του Φιτόκ(ι) φαίνιτι.*
 - Η απόσταση Τερπνής/Νιγρίτας από το Φιτόκ(ι) είναι 4km περίπου και υπάρχει ανάμεσά τους οπτική επαφή. Η παροιμία λέγεται όταν η άσχημη κατάστασή μας στα οικονομικά ή στο παιχνίδι είναι ολοφάνερη και φαίνεται από μακριά. Δες πρμ. 182.
- 182. *Κώλου μας 'π' τ'ς Φιρτζιανοί/Βιρτζιανοί θα φαίνιτι.* • Δες πρμ. 181.
- 183. *Κώλους καθούμινους, χέρια πινιμένα.*
 - Το στρώσιμο στη δουλειά φέρνει αποτελέσματα.
- 184. *Λαγός κυνηγάει την πέρδικα κι λαγουνίκα του λαγό.*
- 185. *Λαγός πιπέρ(ι) έσπирνι, κακό για του κιφάλι τ'.*
 - Ο λαγός μαγειρεύεται με πιπέρι.
- 186. *Λάκκος δεν κατιβάζ(ει) μόνου κούτσουρα, κατιβάζ(ει) κι πέτρις.*
 - Δες πρμ. 229.
- 187. *Λουγυρνάει σαν τ' άλουγου τ' μλουνά.*
 - Δεν κάθεται ήσυχος, στριφογυρίζει συνεχώς. Η φράση έχει την αρχή της στο γεγονός, ότι παλιότερα τις πέτρες στους μύλους τις γύριζαν άλογα, όπως γύριζαν άλογα του μάγκανου για την άντληση νερού στους λαχανόκηπους.
- 188. *Λύκος μι του ουμούτ(ι) ψουφάει.* • Δες την πρμ. 61.
- 189. *Λύκος σ'ν αντάρα κυνηγάει.*
- 190. *Λύκος την τρίχα τ' τ'ν αλλάζ(ει) του χούι τ' δεν τ' αλλάζ(ει).*
- 191. *Μάθι τέχν(η) για να ζή(ει)ς κι ιμπόριου για να κερδί(ει)ς.*
- 192. *Μάντσι καπαλιός (Νιγρ.), γύρσι την κάπα τ' αλλοιώς.* • Δες πρμ. 8 και 193.
- 193. *Μάντσι πιπιλιός, γύρσι την κάπα τ' αλλοιώς.* • Δες πρμ. 8 και 192.
- 194. *Μ' ένα χέσ(ι)μου δε βραδιάζ(ει).*
 - Λέγεται για όσους ψάχνουν ευκαιρίες να χασομερήσουν στη δουλειά.
- 195. *Μέχρι να ρίξ(ει) του ένα του πουδάρ(ι), τ' άλλου μουχλιάζ(ει).*
- 196. *Μέχρι να σ(η)κώσ(ει) του ένα του πουδάρ(ι), τ' άλλου βρουμάει.*

197. *Μέχρι να σκιφτεί γνουσ(ι)κός, παλαβός του πέρασι του γιουφύρ(ι).*
 198. *Μη πατάς πολύ ψηλά, γλήγουρα θα πέ(ει)ς.*
 199. *Μη χτά(ει)ζς του πουδάρι μ' του στραβό, διες την τύχη μ' τ'ν ίσια.*
 200. *Μι θκο σ' κάτσι φάι πιες, αλισβιρίσ(ι) αχώρια.*
 201. *Μικροί δλεούν, τρανοί πνουν. • Δες πρμ. 202.*
 202. *Μικροί τρων τα δαμάσκηνα, τρανοί μουδιάζουν. • Δες πρμ. 201.*
 203. *Μικρόν κόλου δε βάρισς, τρανόν μην καταπιάνισι.*
 • Ο χαρακτήρας των παιδιών διαμορφώνεται μόνο σε μικρή ηλικία.
 204. *Μι πουρδές δε βάφουντι αβγά.*
 205. *Μι τα λóια γένουντι ανóια κι κατώια.*
 206. *Μι τ' {ντ} βούζα δεν έχ(ει) παραμύθια.*
 207. *Μι την κουσά/(του διρπάνι) να τ'ς κοβς, δε μπιτίζουν παλαβοί.*
 208. *Μι του κιρί δε βράζ(ει) του γάλα. • Κάθε δουλειά θέλει τα εργαλεία της.*
 209. *Μι του μαλό τ' μπαριάμ(ι) κάν(ει). • Οι φτωχοί ονειρεύονται.*
 210. *Μι τον κόλου τ' καρύδια σπάζ(ει). • Λέγεται όταν κάποιος είναι αδιάφορος.*
 211. *Μι του πουρνάρ(ι) αέρα.*
 • Λέγεται όταν παρέχεται ανώφελη βοήθεια· παλαιότερα, όταν κάποιος πέθαινε και είχε ζέστη του έκαναν αέρα με πουρνάρι, για να κρατήσουν δροσερό το περιβάλλον.
 212. *Μι του τάξ(ι)μου σπίτ(ι) δε χαλνάει, μι του δόσ(ι)μου χαλνάει.*
 213. *Μι τ' ράχη τ' γινάτ(ι) βάζ(ει).*
 • Λέγεται για τους πεισματάρηδες που αυτοκαταστρέφονται.
 214. *Μ' όποιουν δάσκαλου δα κατς, τέτοια γράμματα θα μαθς.*
 215. *Μούγκρισμα πουλύ κι γάλα στον φλιτζιάν(ι).*
 • Ό,τι η κ. πρμ. «Όπου ακούς πολλά κεράσια βάστα και μικρό καλάθι».
 216. *Μουνός καβγάς δε γένιτι.*
 217. *Μπαϊρ(ι) να πινάς, κάμπου να προυσκνάς.*
 • Το βουνό είναι όμορφο για να το παινεύεις, στον κάμπο όμως είναι καλύτερα να βόσκεις τα πρόβατα.
 218. *Μπιρδεύει τ' νήρα μι του στιάρ(ι), (Νιγρ.).*
 219. *Μπούλου κλήμα, πιε κρασί.*
 • Φύτεψε αμπέλι να έχεις κρασί, λέγεται όμως και με μτρ. σημασία.
 220. *Μπρουστά χουρεύ(ει) φακή κι πις πααίν(ει) τ' αρνί.*
 • Σχολιάζει την οικονομική συμπεριφορά των ανθρώπων. Σύμφωνα με ένα μύθο, δυο γυναίκες με περιορισμένα οικονομικά μέσα, έκαναν την Πασχαλιά διαφορετικές επιλογές. Η πρώτη ξόδεψε όλα τα χρήματά της για καινούρια ρούχα κι έφαγε αναγκαστικά μόνο φακή, ενώ η δεύτερη προτίμησε το ψητό αρνί και παραμέλησε την εμφάνισή της. Στο *σιργιάν(ι)* της Πασχαλιάς όμως, η πρώτη με τα καινούρια ρούχα μπήκε μπροστά στο χορό, ενώ η δεύτερη χόρευε πίσω.
 221. *Να κάψουμι του πάπλουμα να μη μας τρων ψύλλ(οι).*
 • Ό,τι η κ. «για τον ψύλλο έκαψε τον αχυρώνα».
 222. *Να μη γιλάς τίπουτα, γιατί θα σ(ι) έρτ(ει) στου κιφάλ(ι). • Δες πρμ. 171.*

223. *Να μη δέ(ει)σς του δάχλου σ' κι βγεις όζου· τι τζιάπ(ι) δίντς τουν κόσμου.*
 • Δες πρμ. 84 και 85.
224. *Να μουστιρής για παλιουπάπτσα, (Νιγρ.).*
 • Θέλει να του δώσουμε, ως άχρηστα, πράγματα που τα χρειαζόμαστε.
225. *Να πάου λαγό αντρέπουμι, πέρδικα είναι λίγου.* • Εννοεί δώρο.
226. *Να σι φλάζ(ει) Θιός 'πού νέουν πλούσιου κι παλιό ζήτλα.*
227. *Να φταντς σ' {ζ} βρύσ(η) κι νιρό να μην πιντς.*
228. *Νηστεύ(ει) δούλους του Θιού όταν δεν έχ(ει) να φάει.*
229. *Ντάιμα λάκκους κούτσουρα δεν κατιβάζ(ει).* • Δες πρμ. 186.
230. *Νύφ(η) π' δε θέλ(ει) να ζ(υ)μώσ(ει), όλ(η) τ' μέρα/(δέκα μέρις) κουσκνίζ(ει).*
231. *Ξένους ζινιές μυρίζ(ει).*
 • Ο ξένος δεν μας κάνει για γαμπρός. Παιχνίδι με τις λ. ξένος και ξινός.
232. *Ξέρ(ει) κι μάνα μ' να κάν(ει) πίτα, μα δεν έχ(ει) λάδ(ι).*
233. *Εισήκουμα θέλ(ει) παλαβός.*
234. *Ξυθούς κει π' δε σι τρώει.*
235. *Ξύσι τουν κώλου σ' μι του χαχαλά.*
 • Λέγεται όταν τα εργαλεία είναι ακατάλληλα.
236. *Όλα τα 'χι Μαρουδιά/(Μαριουρή, Νιγρ.), κόμα φιριτζές τ'ν έλειπι.*
237. *Όλ(η) μέρα πέντι-πέντι κι του βράδ(υ) δικαπέντι.*
238. *Όλνοι γιλούσαν μι τιμένα, κόφτουμαν κι γω.*
 • Λέγεται γι' αυτούς που δεν καταλαβαίνουν, όταν τους κοροϊδεύουν.
239. *Όλνοι 'π' τ'ς γναίκα τ'ς του χουριό είναι.*
 • Γενικεύει ειρων. την προσκόλληση μερικών ανδρών στο περιβάλλον των γυναικών τους.
240. *Όλου τ' αβγό στην πίτα.*
 • Λέγεται ειρων., για να σχολιάσει, ανάλογα με τον τόνο, τη σπατάλη ή την τσιγκουνιά.
241. *Όμοιους στον όμοιου κι κουπριά στα λάχανα*
242. *Όντας έβριχι δε χείμαζι κι τώρα χαλαζών(ει).*
 • Στη βροχή δεν έπαιρνε μέτρα προστασίας, (χείμαζε), τώρα στο χαλάζι, που είναι χειρότερα, μένει ακάλυπτος. Λέγεται και μτφ. ανάλογα με την κ. πρμ. «ο καλός ο νοικοκύρης πριν πεινάσει μαγειρεύει».
243. *Όποια πέτρα κι αν σ(η)κώ(ει)σς, 'πού κατ τουν βρισκς.*
244. *Όποιους αλ(υ)πάτι τα ξένα κόκαλα, τα θα τ' τα τρων τα σκλια.*
245. *Όποιους αφκριέτι, την πουμπή τ' ακούει.*
246. *Όποιους δεν έχ(ει) μυαλό έχ(ει) πουδάρια.*
247. *Όποιους έχ(ει) μυαλό δεν πατάει σι σάπιου σανίδ(ι).*
248. *Όποιους κυνηγάει δυο λαγοί, χάν(ει) κι τουν έναν.*
249. *Όποιους μανίζ(ει), να κι του ζίδ(ι).*
250. *Όποιους μπδάει πουλλά παλούκια, σιβαίν(ει) κανέ στον κώλου τ'.*
 • Δες πρμ. 37.
251. *Όποιους νικατεύτι μι τα πίτυρα τουν τρων τα γρούνια.*
252. *Όποιους πίνει βιρισέ, μιθάει δυο φουρές.*

- Μεθάει όταν πίνει και ζαλίζεται όταν πληρώνει.
- 253. *Όποιους φλάει του φούρνου τρώει την πίτα.*
- 254. *Όποιους φουβάτι τα σπουρτούδια δε σπέρ(ει) στιάρ(ι).*
- 255. *Όπου πέσ(ει) φουτιά, κει καίιτι.* • Το κακό το νιώθει όποιος το παθαίνει.
- 256. *Όσα κνιούντι δεν πέφτουν.*
- 257. *Όσα παν σ' τ' βουσκή κι όσα έρθουν στου μαντρί.*
 - Ό,τι η κ. φρ. «όσα πάνε κι όσα έρθουν».
- 258. *Όσα πιτούν δεν τρώουντι.*
- 259. *Όσα φέρν(ει) ώρα δεν τα φέρ(ει) χρόνους.*
- 260. *Όσνοι κοιτάζουν ψηλά, πιρδουκλώνουντι.*
 - Όσοι βάζουν στόχους υψηλότερους από τις δυνατότητές τους, δεν τα κα-
τάφέρνουν.
- 261. *Όταν μαλώνουν τα βουβάλια, τα πλιαρώνουν τα τζιαμπλιάκια.*
- 262. *Ό,τι σπερς θα θιρί(ει)ς.*
- 263. *Ό,τι τραβάει του παν του κιφάλ(ι), τα φταίει του κατ.*
 - Αιτία των κακών είναι η αλόγιστη ερωτική επιθυμία.
- 264. *Όύλου βάια μοιράζουν σ'ν ικκλησιά.*
 - Την είπε κάποιος βοσκός που πήγαινε στην εκκλησία μόνο των Βαΐων.
Τώρα λέγεται ειρων. γι' αυτούς που πηγαίνουν σπάνια στην εκκλησία.
- 265. *Ουρίστι μας γαμπρέ κουφέτα.*
 - Λέγεται όταν κάποιος κάνει άλλα αντί άλλων· από το γεγονός ότι στο γα-
μπρό δεν προσφέρουν κουφέτα.
- 266. *Πάγουσι γρια στου θέρους.*
- 267. *Παλαβός είδι του μιτζμένου κι φουβήθκι.*
- 268. *Παλαβοί γκδούνια δεν έχουν, 'π' τα καμώματά τ'ς φαίνονται.*
- 269. *Παλιά γαδούρα κινούργια πιρπασιά.*
 - Λέγεται ειρων. για τους ηλικιωμένους, που θέλουν να φέρονται όπως οι
νεότεροι.
- 270. *Παλιά καμήλα, κινούρια χάντρα/(κόκκινις χάντρις).*
 - Λέγεται για ηλικιωμένες γυναίκες, όταν στολίζονται όπως οι νέες.
- 271. *Παλιό άλουγου αραβάν(ι) δε μαθαίν(ει).*
- 272. *Παπαντή τ'ς μαζεύ(ει) μι τ' αντί.*
 - Με την Υπαπαντή τελειώνουν οι γιορτές του χειμώνα.
- 273. *Παπάς χαϊδιμένους σ'ν ικκλησιά κλάν(ει).*
 - Το κλάσιμο μπροστά σε κόσμο δείχνει έλλειψη σεβασμού.
- 274. *Παπούτσ(ι) απόυ τουν τόπου σου / κι ας είνι μπαλουμένον /
γω του 'θιλα ζιμπάλουτου / γι' αυτό του πήρα ζένου.*
 - Η πρμ. λέγεται και μόνο με τους δυο πρώτους στίχους.
- 275. *Πάρι λόια κι πάνι στου παζάρ(ι).*
 - Λέγεται όταν κάποιος προτείνει αδύνατα πράγματα ή λέει ασυναρτησίες.
- 276. *Πάρτουν 'πού χέρ(ι), να βρεις κι του μπιλιά σ'.*
 - Λέγεται για τους αχάριστους.
- 277. *Πα σ' βράσ(η) ακουλνάει του σίδηρου.*

278. *Πα στου γιαρά μάς βγήκι κι κουκούδ(ι).*
 • Λέγεται όταν έρχονται οι αναποδιές ή οι κακοτυχίες απανωτά. Δες και επόμενη.
279. *Πα στου φουρτιό κι πανουγόμ(ι).* • Πιο ήπια διατύπωση της προηγούμενης.
280. *Πάτσι τ' αβγό κι έφτασι τουν ουρανό.*
281. *Πέθανι να σι αγαπάω, ζήσι να σι έχου αμάχ(η).* (Νιγρ.).
 • Λέγεται με παράπονο για τους γέρους, που ταλαιπωρούν τους νέους με τα φερσίματά τους.
282. *Πε μι μι ποιον καντς παρέα, να σι πω ποιος είσι.*
283. *Πέτρα που γκουντρουκλάει μαχό δεν πιάν(ει).*
 • Όποιος αλλάζει συνέχεια δουλειές δεν προκόβει.
284. *Πεφτς, αβγό μ', δε σπάειζς, γκουντρουκλάς τσακίζισι.*
285. *Πήγα στ' Νιγρίτα για ένα φιλί πίτα.*
 • Λέγεται όταν η κινητήρια δύναμη, σε κάποια δραστηριότητα, είναι ασήμαντη, όπως είναι ένα φιλί πίτα.
286. *Πηγή π' ανιβράει μη τ' φουβάσι.* • Ίδια με την πρμ. 58.
287. *Πήγι για νιρό κι νιρό γίνκι.*
 • Πήγε για νερό και άργησε να γυρίσει· το νερό δεν γυρίζει πίσω.
288. *Πήρι την κουλόκθα στ' νουρά τ' κι έφκι.* • Πέθανε.
289. *Πιάσ(ι) του Βλάχου κι άσ(ι) του λύκου.*
 • Εκφράζει την αντιπάθεια προς τους Βλάχους.
290. *Πιάσκαμι στου χουρό, θα χουρέψουμι.*
 • Αρχίσαμε μια δουλειά, θα την τελειώσουμε.
291. *Πιθαμένους δεν κλάν(ει).*
292. *Πίτα που κάθιτι, καλό φίλου καρτιρά.*
293. *Πλέκουν βάρκις/(τα μήλα) στου γιαλό, πλέκουν κι κουράδις.*
294. *Ποιος γκαβός δε θέλ(ει) τα μάτια τ'.*
295. *Ποιος σ' έβγαλι του μάτ(ι);*
Αδερφό μ' κι γι' αυτό είνι τόσοσ βαθειά βγαλμένου.
296. *Πότι αρχόντινις, κυρά μ'; Κάτ(ι) ιχτές κι κάτ(ι) προυχτές.*
 • Ειρων. για τους νεόπλουτους.
297. *Πότι Γιώργης δεν μπουρεί, πότι κώλου τ' τουν πουνεί.*
298. *Πότι να γιράσου να πινιούμι.*
299. *Πούλα κι πισμάνιβι.*
 • Λέγεται για την πώληση των αγροτικών προϊόντων, ιδιαίτερα όμως για τον καπνό.
300. *'Π' τιαυτό που φουβάσι 'π' τιαυτό δε γλιτώντζς.*
301. *'Π' τουν Αι Σπυρίδουνα κι πέρα, μέρα παίρ(ει) κάθι μέρα 'πού ένα σπυρί.*
 • Η γιορτή του Αγίου Σπυρίδωνος, στις 12 Δεκεμβρίου, αν υπολογιστεί με το παλιό ημερολόγιο είναι περίπου κοντά στη χειμερινή ισημερία.
302. *Σ' αυτόν τουν κόσμου πέρασαν άτια μι χρυσά πέταλα κι δεν άφσαν κουρνιαχτό, τώρα στα κουτσογιάδρα απόμνι αράδα.* • Δες πρμ. 94.
303. *Σειούντι τ' άτια, σειούντι κι τα κουτσογιάδρα.* • Δες πρμ. 176.

304. *Σι κάψου Γιάνν(η), σ(ι) αλείψου μύζα να γιάν(ει).*
305. *Σι ξένουν αργαλειό πανί δεν έχου.* • Δεν ανακατώνομαι σε ξένες δουλειές.
306. *Σι ξένουν κώλου κατό δικανίκια.* • Δες επόμενη.
307. *Σι ξένουν κώλου χίλια δικανίκια/(χίλις ξυλιές) έναν παρά.*
• Όταν υποφέρουν οι άλλοι εμείς δεν το νιώθουμε.
308. *Σι παντρεύου, γιόκα μ', κι κρίμα στα φασούλια.*
• Λέγεται ειρων. για τη μη ορθή αξιολόγηση των καταστάσεων.
309. *Σκότου παλαβοί, πλήρον τζιριμέδισ.*
310. *Σ'ν ίδια κρατούνα κλάνουμι.* • Κοινή είναι η μοίρα μας.
311. *Στα καλάθια δε χουράει, στα κουφίνια πιρισσεύ(ει).*
312. *Στάμνα πουλλές φουρές πααίν(ει) στου μπγάδ(ι), μνιάφρα σπάζ(ει).*
313. *Στάσ' να διουμι τουν κιρό, κάτ(ι) πλαστά έχ(ει) κι δω.*
• Στάσου να δούμε τον καιρό, αν θα πάμε για δουλειά, έχουμε ακόμα να φάμε κάτι πλαστά. Λέγεται γι' αυτούς που, όταν έχουν τα στοιχειώδη, ψάχνουν να βρουν αφορμές, ώστε να αποφύγουν τη δουλειά.
314. *Στου γάμου σ' θα κουβανώ νιρό μι του κόσκινου.*
315. *Στου διάβουλου θυμνιάμα δε δίν(ει).* • Είναι μεγάλος τσιγκούνης.
316. *Στου χουριό δε μας θέλουν, τ' παπά τ' θυγατέρα γυρεύουμι.*
317. *Σώπα συ να πω ιγώ, σήκου συ να κάτσου γα.*
318. *Τα γαδούρια κουπάδ(ι) δε γένουντι.*
• Λέγεται για ανθρώπους που δεν μπορούν να λειτουργήσουν ως ομάδα.
319. *Τα γκαβά τα πλια θιός τα κάν(ει) φουλιά.*
• Λέγεται για τους ανάξιους που απολαμβάνουν αγαθά πάνω από την αξία τους, ιδιαίτερα στην παντρεία.
320. *Τα μούτρα σ' για ξινόγαλου είνι.*
• Λέγεται ειρωνικά γι' αυτούς που έχουν υπερβολικές απαιτήσεις.
321. *Τα ντουβάρια έχουν φτια κι ου κάμπους έχ(ει) μάτια.*
322. *Τα ξένα είνι καρύδια κι βρουντόν, τα θκα μας είνι σύκα κι ζλιούντι.*
323. *Τα παλιά μπαλώντς, τα ράμματα χαλνάς.*
324. *Τ' άπιαστα τα πλια, δέκα στον παρά.*
325. *Τ' απίδ(ι) κατ' απ' τ'ν αμπδιά θα πέσ(ει) ή μια πθαμή σιαπέρα.*
326. *Τα πρόβατα αν δε φαν χαράμ(ι) δε βγάζουν γάλα.*
• Ήταν το άλλοθι για τους βοσκούς που άφηναν τα πρόβατά τους να βόσκουν μέσα σε καλλιέργειες.
327. *Τ' απύ του ξίδ(ι) τ' αγγειό τ' χαλνάει.*
• Ο ευέξαπτος κάνει κακό στον εαυτό του.
328. *Τ' γκουρατζάνου τα πιδιά όσου παν μαυρίζουν.*
329. *Τέτοια γρούνια χόριβαν, τέτοια κι χειρότιρα.*
• Λέγεται για να χαρακτηρίσει την ατσαλιά στο φαγητό και γενικότερα την απρεπή, την αγενή συμπεριφορά.
330. *Τέτοιου πουρνάρ(ι) έχει η νύφ(η), τέτοιου ψουμί είνι καλό.*
• Ανάλογα με τα υλικά είναι και τα προϊόντα.
331. *Τέτοιους κόσμους τέτοια σκούφια.*

- Λέγεται όπως η κ. φράση, «τέτοιος λαός, τέτοια εξουσία του ταιριάζει».
- 332. *Τι δα γέν(ει) άμα δε βρέξ(ει) κι άμα βρέξ(ει) πού θα πάμι.*
 - Λέγεται όταν δεν είμαστε ευχαριστημένοι από καμιά κατάσταση.
- 333. *Τι δλεια έχ(ει) του σμιτί(ι) μι του ριπάν(ι);* (Νιγρ.).
- 334. *Τι έριξι ουρανόσ κι δεν του κατάπχι γης.*
 - Όλα περνούν, και τα καλά και τα κακά, όπως η βροχή και το χαλάζι.
- 335. *Τι καντς Γιάνν(η); Γναίκα μ' γέντσι.* • Όπως η κ. πρμ. "... κουκιά σπέρνω".
- 336. *Τιτάρτ(η) κι Παρασκιβή τα νύχια σ' μην τα κοψς
κι Κυριακή να μη λουστεις αν θελτς για να προκούψς.*
- 337. *Τ' κόσμου βουή, τ' Θιού ουργή.*
- 338. *Τ'ν αρρουσιά τ' δε δίν(ει).* • Χαρακτηρίζει τον υπερβολικά τσιγκούνη.
- 339. *Του άμα του έσπειραν, μα δε φύτρουσι.*
 - Με τις υποθέσεις και τις αναβολές δεν τελειώνουν οι δουλειές.
- 340. *Του βιο παντρεύ(ει) του σχειο.*
- 341. *Του βόδ(ι) του έφαγαμι, νουρά μας απόμνι.*
- 342. *Του βουβάλ(ι) κι αν παλιώσ(ει), του τουμάρι τ' αξίζ(ει).*
- 343. *Του γαδούρ(ι) του καλούν στου γάμου για να του στείλουν στα ζύλα.*
 - Στους γάμους καλούν μερικούς για να κάνουν διάφορες δουλειές και όχι γιατί τους τιμούν με την πρόσκληση.
- 344. *Του γρούν(ι) κι τ' μούτσκα να του κοψς, πάλι θα σκάψ(ει).*
- 345. *Του διφτιρουκάτ(ι)μου είνι πιο βαρύ.*
- 346. *Του ένα μι τ' άλλου νιρό δε δίνουντι.*
 - Λέγεται για άτομα που δεν αλληλοβοηθούνται.
- 347. *Του ζνάρι τ' το 'χει απλουμένου για καβγά.*
- 348. *Του καλό τ' απίδ(ι) του γρούν(ι) του τρώει.*
 - Τα παραώριμα και επομένως τα πιο γλυκά απίδια δεν τα έτρωγαν και τα πετούσαν στα γουρούνια, γι' αυτό και λεγόταν ειρων. για τους άσχημους ή κακότροπους άνδρες που παντρεύονταν όμορφες ή καλές γυναίκες.
- 349. *Του κουντό του γαδούρ(ι), ούλου για πλαρούδ(ι) του έχουν.*
- 350. *Του λίγου κι φαρμάκ(ι) να είνι, δεν πειράζ(ει).*
- 351. *Του μισιάρκου του βιο τα σκλια του τρων.*
- 352. *Του μπήδηζαμι του λακκούδ(ι).*
 - Γλυτώσαμε από το θάνατο που περιμέναμε ότι θα ερχόταν.
- 353. *Του μυρμήγκ(ι) βγάζ(ει) φτιρά όταν είνι να ψουφήσ(ει).*
 - Λέγεται όταν κάποιος κάνει μεγάλα τολμήματα λίγο πριν από την καταστροφή και τελικά την προκαλεί.
- 354. *Τουν είπαν καλά χουρεύ(ει), αρχίντσι κι να μπδάει.*
- 355. *Τουν πήραμι για πέρδικα/γκούργκουρα, μας βγήκι γκουρατζάνους.*
 - Λέγεται, κυρίως, όταν ο γαμπρός αποδεικνύεται κακότροπος, ενώ στην αρχή έδινε την εντύπωση καλού και σοβαρού ανθρώπου.
- 356. *Του ζένου του βρακί/μαντήλ(ι) κι απ' του χουρό του βγάζουν.*
- 357. *Του πάπλουμα όλα τα κουκουλών(ει).*
- 358. *Του πεύκου όσου παλιών(ει) τόσου δαδών(ει).*

359. *Του πήρι κόλου τ' παραμύθ(ι).*
 • Λέγεται όταν κάποιος επαναλαμβάνει συνέχεια κάτι χωρίς λόγο.
360. *Του πήρι ψηλά κι χέσκι.*
 • Εννοεί ψηλά στο κλάσιμο, όπως το ψηλά στο τραγούδι· ο μύθος λέει, «ένας που έκλανε εύκολα το παινεύτηκε πως μπορούσε να αποδώσει με κλάσιμο ένα μουσικό κομμάτι· το πήρε όμως ψηλά και χέστηκε»· λέγεται όταν ο στόχος είναι καλός αλλά το αποτέλεσμα κακό.
361. *Του πιδί σ' κι του σκλι σ', όπους του μαθς.*
362. *Του προύι του ψουφάει, του βράδ(υ) του βρουμάει.*
 • Λέγεται για το μήνα Μάρτη, που μπορεί το πρωί να ψοφάει ένα ζώο από το κρύο και μέχρι το βράδυ να το βρομάει από την πολλή ζέστη.
363. *Του σάπιου του ζύλου πίν(ει) πουλύ νιρό.*
 • Οι άρρωστοι μερικές φορές ζουν περισσότερο κι από τους γερούς.
364. *Του σαρίκ(ι) έχ(ει) δυο άκρις.*
 • Ό,τι χρησιμοποιούμε στον καβγά, επιχειρήματα ή όργανα, μπορούν να χρησιμοποιηθούν και εναντίον μας από τους άλλους.
365. *Του σκλι δεν έχ(ει) ανάγκ(η) 'π' τα σταφύλια.*
366. *Του σκλι π' θέλ(ει) τον ψόφου τ', στου τζιαμί πααίν(ει) κι κάθιτι / (κι κατρά).*
367. *Του τραγούδ(ι) αγά δεν έχ(ει).*
 • Το δημ. τρ. δεν έχει πατρίδα, δεν ανήκει σε κανέναν.
368. *Του φίδ(ι) άμα δε φάει ζιάμπα δε φουσκών(ει).*
 • Λέγεται για τους άρπαγες, και λογοπαίγνιο με τις περίπου ομόηχες λ. ζιάμπα και τζιάμπα.
369. *Του φτινό του κρες τα σκλια του τρων.*
370. *Του χιόν(ι) π' δε σ(η)κόνιτι κι άλλου καρτιρεί.*
371. *Τράνιψι του πλαρούδ(ι)/γαδρούδ(ι), κόντινι του σαμαρούδ(ι).*
 • Λέγεται χαϊδευτικά για τα μικρά παιδιά, όταν δεν τους κάνουν πλέον τα ρούχα τους.
372. *Τρεις φύσα, μία ρούφα.*
373. *Τσιαρτσιάφ(ι) πααίν(ει) του στόμα τ'.*
 • Λέγεται για τους φλύαρους και σημ. «σαν τη βελόνα της ραπτομηχανής πηγαίνει το στόμα του». *Τσιαρτσιάφ(ι)* είναι το σεντόνι και *τσιαρτσιαφόνου* σημ. σινδονιάζω το πάπλωμα με τη βελόνα του χεριού· δόθηκε όμως στο *τσιαρτσιάφ(ι)* η σημ. της βελόνας και στη συνέχεια από τη βελόνα του χεριού επεκτάθηκε η έννοια στη βελόνα της ραπτομηχανής η οποία δουλεύει γρήγορα.
374. *Τσιρ τσιρ, α χιλιδόνα στουν τρουβά.*
 • Λέγεται όταν κάποιος αποκαλύπτει εύκολα τα μυστικά. Δες πρμ. 375, 376 και 395.
375. *Τσιρ τσιρ, χιλιδόνα στουν τρουβά λαλεί.* • Δες πρμ. 374, 376, και 395.
376. *Τσιρ τσιρ φουλιά, χιλιδόνα στου τρουβά.* • Δες πρμ. 374, 375, και 395.
377. *Τ'ς νύχτας τα καμώματα τα χτάζ(ει) μέρα κι γιλάει.*
378. *Τ'ς νύχτας τ' δλεια, τ' χτάζ(ει) μέρα κι γιλάει.*

379. *Τ'ς φύβγας μάνα δεν έκλαπι καμινιάφρα.*
380. *Τ' φόβσιου μάνα δεν έκλαπι καμινιάφρα, τ' νταή ούλου κλαίει.* (Νιγρ.).
381. *Υπνους αφραίν(ει) τα μάγουλα κι ζιγυμνών(ει) του σπίτ(ι).*
382. *Φάι νύφ(η)/(γαμπρέ) ιλιές. Καλό είναι πιθιρέ κι του τυρί.*
 • Λέγεται για τους κουτοπόνηρους, που όταν τους προτείνουν κάτι ασύμφορο, κάνουν ότι δεν καταλαβαίνουν και διεκδικούν αυτό που θέλουν.
383. *Φόβους φλάει τ' αμπέλια.*
384. *Φταίει γάδαρους, κρουν του σαμάρ(ι).*
385. *Φιρνίσκι νύφ(η), χάλασι γάμους.* • Δες πρμ. 106.
386. *Φτος είναι για του γαδούρ(ι) καβάλα.*
 • Είναι ρεζίλι, είναι για διαπόμευση· επειδή η διαπόμευση γινόταν καβάλα πάνω σε γάδαρο.
387. *Φτος είναι 'πού τα μούτλα.*
 • Αυτός δεν είναι για τον κόσμο, είναι αντικοινωνικός.
388. *Φυτεία, τρύγους, πόλιμους.* • Ότι η κ. πρμ. «θέρος, τρύγους, πόλεμος».
389. *Χαζουμάρα δεν πάει στον μπαϊρ(ι), 'τ'ς ανθρώπ(οι) κάθιτι.*
390. *Χάθκι πόλ(η) για βιλόν(ι).* • Λέγεται όταν μεγιστοποιούν ασήμαντες ζημιές.
391. *Χάλασαμι του γνι να κάνουμι βιλόν(ι).*
392. *Χαμηλουφόρτου, ψιλουτραγούδα.*
 • Κάνε σίγουρα τη δουλειά σου, (φόρτωσε χαμηλά και σίγουρα), για να είσαι ξένοιαστος και να ψιλοτραγουδάς.
393. *Χέσκι φουράδα μες στ' αλώνι κι λιάρουσι τ' άχυρα.*
 • Λέγεται ειρωνικά για γεγονότα που δεν έχουν ιδιαίτερη σημασία.
394. *Χίλια γρούνια στου βαλάν(ι).*
 • Λέγεται όταν δεν έχουμε οικονομικά προβλήματα, όπως όταν έχουμε στο βουνό πολλά γουρούνια που βόσκουν ελεύθερα.
395. *Χιλιδόνα θέλτς; Στον τρουβά είναι.* • Δες πρμ. 374, 375 και 376.
396. *Χόρτασι ψείρα κι βγήκι στου γιακά.*
 • Αυτοί που κερδίζουν στα κρυφά, κάποτε ξεθαρρεύουν και φανερώνονται.
397. *Ψάχ(ει) τ'ς ψύλλ(οι) με στ' άχυρα.*
398. *Ψηλνοί δλεύουν για τ'ς κουντοί.*
399. *Ωσπου να φέρ(ει) μάνα μ' τα χλιάρια, τάτα μ' σα γρούν(ι) γίνκι.*